

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

כי תשא

ה'תשפ"ב

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא כי תשא

את נפשו ומניחה (מונח) לפני בוראו. ולכן יוטעם איש כְּפָר נִפְשׁוֹ במונח דרגא תביר. ואז יהיה האדם קרוב אצל בוראו כטפח, כטיפחא, ולכן לְהָ' מוטעם בטיפחא. ככתוב (תהלים ח') וְתַחֲסֶרְהוּ מֵעַט מַאֲלֵהֵם וְכָבוֹד וְקֶדֶר תִּעֲטָרְהוּ, מעט היינו מידה מועטת בכטפח שהוא מרומז בטיפחא.

ועל דרך הצח, בכטפח גימטרי'ה של מע"ט.

ועוד ירמזון הטעמים:

וְלֹא-יִהְיֶה בְּהֶם גְּגָף. המלים מוטעמות במירכא תביר טיפחא.

מירכא, אל תקרי מירכא כי אם ריכא מלשון מלך מלשון מלכות ושררה, תביר הוא מלשון שבירה, (ת' וש' מתחלפות) וטיפחא מלשון טִפַּח, שהיא מידה מועטת.

וכאומר: וְלֹא-יִהְיֶה בְּהֶם גְּגָף לומר שהנותן, הוא אשר ישלוט בנגף ולא הנגף ישלוט בנותן. לכן אמר וְלֹא-יִהְיֶה בְּהֶם, בנותנים, שום נגף ושבר, ולכן בְּהֶם מוטעם בתביר, יען כי הם

כִּי תִשָּׂא אֶת-רֵאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתַנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ לְהָ' בִּפְקֻד אַתֶּם וְלֹא-יִהְיֶה בְּהֶם גְּגָף בִּפְקֻד אַתֶּם (לי"ב)

וְנָתַנוּ.

פירש בעל הטורים, אם תקראנו למפרע יהי' ג"כ ונתנו, לומר לך כל מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום.

ועוד יש לומר כי גם הטעמים ירמזון לכך. שכן וְנָתַנוּ מוטעם בקדמא ואזלא, ואשר יָרְאוּ גם הם כנקראים ישר ולמפרע.

ועל דרך הרמז והצח, ירמזון גם שאר הטעמים בפסוק, לדרגת הנתניה.

כיצד: וְנָתַנוּ מוטעם בקדמא ואזלא, שתרגומם: מקדים והולך. לומר לך ששמו של הנותן, מקדימו והולך לפניו.

אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ מוטעמים במונח דרגא תביר. לומר לך שמקדימה והולכת לפניו הדרגא של הנתניה, כאדם המְשַׁפֵּר (תביר מלשון שבירה)

לעומקו של מקרא כי תשא

הפקידה ה- **א'** לעת אשר ימסור עצמו לעת פקודה, שאין רשות למלאך המות לקחתו אלא אם כן מוסר לו את נפשו כמובא במועד קטן כח. כר' חייא שאמצי ליה נפשיה למלאך והפקיד נשמתו בידו:

ר' חייא לא הוה מצי למיקרבא ליה [לא יכול היה מלאך המות ליקרב אליו], יומא חד אידמי ליה כעניא אתא טריף אבבא [נדמה לו כעני ודפק בדלתו] א"ל אפיק לי ריפתא אפיקו ליה א"ל ולאן קא מרחם מר אעניא [אתה הלא מרחם על העני] אהווא גברא אמאי לא קא מרחם מר. ופירש רש"י שם: אמר לו מלאך המות לר' חייא מדוע אין אתה מרחם עלי דמתפקדנא למייתי ליה למר בהווא עלמא, שנצטויתי להביאך לעולם הבא, גלי ליה אחוי ליה שוטא דנורא, גילה לו ע"י שוטא דנורא שהוא מלאך המות, אמצי ליה נפשיה. מסר לו ר' חייא את נפשו לקחתה. וזו עת הפקודה הראשונה האמורה בעניין.

הפקידה ה- **ב'**, לעת אשר יעמוד בפני ב"ד של מעלה,

הפקידה ה- **ג'** לעת אשר תעלה נשמתו לגנזי מרומים, להמתין לעת התחייה,

משברים עצמם על הצדקה, גגף, מוטעם בטיפחא ללמדך שאפילו נגף מועט כטפח, לא יהיה בהם, בפקד אתם. כשהקב"ה פוקדם וזוכרם.

עוד ירמוז הכתוב למתן השכר בעולם הבא, לנותנים צדקה וכל ענינים שבקדושה, לעת היאסף הנשמות אל מתחת כסא הכבוד, לעת פקודה לאחר חיותו:

כי תשא, מוטעמת בגרשיים, כאשר נגרשת הנשמה מזה הגוף בזה העולם, ונשאת היא על כנפי השכינה אל מתחת כסא הכבוד, את-ראש להיות עם ראש וראשון לכל הבריאה הוא הקב"ה, לראות פני שכינה, עם כל בני-ישראל, לפקדיהם לעת פקודה, ונתנו יחזירו לו מן השמים כל מה שנתנו האיש עם אָחיו בני ישראל, לקב"ה בימי חיותם, להיות כְּפָר נִפְשׁוֹ לֵה' בְּפֶקֶד אֲתֶם, ולא-יִהְיֶה בְּתֶם נֶגֶף ככתוב (תהלים צא) עַל פְּיִים יִשְׁאוּנְךָ פֶן תִּגַּף בְּאֲבֹן רִגְלֶךָ.

והזכיר הכתוב ד' פעמים פקודה, כנגד ד' פקידות שיש באדם מעת צאת נשמתו ועד החזרתה אליו בתחיית המתים.

לעומקו של מקרא כי תשא

ועוד יש לשאול, **אמאי של אש**, והרי לכאורה טוב שיראה לו מטבע ממש, בגודלה ובצורתה ובמשקלה, אלא רמז יש כאן **כיצד יתנו**, שיתנו **באש קדש של נדבת הלב**.

כאש הזאת העולה למעלה, כן תהיה תרומתם **לעילא ולעילא**, ועל ידי כך אפשר **להוריד** השפע של ברכת ה'. והוא נרמז כנ"ל במילת **וַיִּתְּנוּ אִישׁ**, כשם שנותן כן יקבל, ואמר **אִישׁ**, הן אותיות **אש**, בהשתלשלות של י' ספירות לעילא ולתתא.

ואמר **אִישׁ** בטעם מונח, לרמז שזו הָאֵשׁ-קִדְשׁ מונחת בלב כל יהודי מישראל.

ועל דרך הצח, שמהנתינה של **זָה** | **יִתְּנוּ** ירד שפע של נתינה כפולה, שפע של **מִזְּהָ וּמִזְּהָ הֵם פְּתָבִים**.

ועל כן נאמר בו **מטבע של אש**. שמנתינה של **אש** תרד תורה של **אש**, תורה שנאמר בה **אש שתורה על גבי אש לבנה**.

הפקידה ה- **ד'** לעת אשר יחזור לזה העולם לְדַשֵּׁן עצמותיו ויזכה לתחיית המתים.

ועל דרך הצח, פקידה וצדקה הן אותה גימטריה (199), לומר לך שכל אותן **ד'** פקידות האמורות לעיל, עד עת תחיית המתים הן **בזכות הצדקה שנתן**.

**זָה | יִתְּנוּ כָּל-הַעֲבָרִי-עַל-הַפְּקָדִים
מִתְּחִילַת הַשֵּׁקֶל בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
עֲשׂוּרִים גֵּרָה הַשֵּׁקֶל מִתְּחִילַת הַשֵּׁקֶל
תְּרוּמָהּ לַה' (ל, יג').**

פירש רש"י זה יתנו. הראה לו כמין **מטבע של אש** ומשקלה מחצית השקל, ואמר לו **כזה** יתנו.

ויש ליתן טעם בלשון של **כ'** הדמיון. כמין מטבע כזה יתנו. היכן רמוז בפסוק **כ'** הדמיון.

ויש לדייק באומרם **זָה** | בטעם מונח מפסיק, לפני אומרם **יִתְּנוּ**, לומר לך שלא זה יתנו ממש, אלא **כזה**, יתנו.

לעומקו של מקרא כי תשא

לר' אליעזר אמאי קא בכית אי משום תורה דלא אפשת [לימוד תורה שלא הרבית] שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים.

וכפירוש בעה"ט עשרים גימטרי' עשיר ודל. עשיר בתורה ודל בתורה היינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים היינו גרה. שהוא מלשון חיצים (גירי) שיש לכוונם למטרה. והמטרה היא לשמים. **גה | יתנו עשיר ודל**, ויזכו גם שיתנו להם מן השמים מבוקשם כנ"ל.

מחצית השקל היינו שכרם של הנותנים לעתיד לבא. והם ש"י עולמות. כיצד: שקל במילואו (ש"י קו"ף למ"ד) היינו 620. מחצית השקל הוא, איפוא, 310. בגימטריה ש"י.

והם ש"י עולמות כדברי המשנה (עוקצין, ג' יב') אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צְדִיק וְצְדִיק שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְעֶשְׂרֵה עוֹלָמוֹת, שְׁנַאֲמַר (משלי ח), לְהַנְחִיל אֶתְּבִי יֵשׁ וְאַצְרִיתֶיהֶם אֲמֵלֵא.

ובזה מתרוממת נשמת הצדיק אל ה', שנאמר **תְּרוּמָה לַה'.**

כָּל-הָעֵבֶר עַל-הַפְּקָדִים, עַל דֶּרֶךְ הַרְמָז, יִרְמְזוּן אֱלִין מְלֵיאָ לְזַמְנֵי פְקִידַת הָאָדָם, הֵם הַמַּעֲבָרִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא לְעוֹלָם הַזֶּה.

וירצה הכתוב לומר כי גם בעברו בין העולמות יש לו ליתן נתינה ללא סוף. כגון:

גה | יתנו כל-העבר על-הפקדים
כל העבר מחיי עוה"ז לחיי העוה"ב ומחיי העוה"ב של הנשמה לחיי עולם של תחיית המתים:

מחצית השקל בשקל הקדש, שיתן לפחות חציו לה', והיינו מחצית השקל בשקל הקדש. מה ששקל ולקח מהקב"ה בהיולדו, יתן לו חציו כל ימי חלדו, ובעת פקודתו יתן את כולו. ובזה יקרא **שקל הקדש**. ואף כי הנתינה יסודה בבחירה, והיא בעולם הזה בלבד, מל מקום השמחה שבנתינה כמוה כנתינה, גם בכל העולמות שאין בהם בחירה.

עשרים גרה. יכוון למאמרו של ר' יוחנן (ברכות ה.) דאמר ליה ר' יוחנן

לעומקו של מקרא כי תשא

דְּרוֹר מִלְשׁוֹן בֶּן חוּרִין וּכְדַבְרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לױי בְּפִרְקֵי אֲבוֹת פֵּרַק ו' מִשְׁנָה ב': וְהִלָּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִנֵּה וְהִמְכַתֵּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל הַלְחָת, אֵל תִּקְרָא חֲרוּת אֲלֵא חֲרוּת, שְׂאִיו לֶךְ בֶּן חוּרִין אֲלֵא מִי שְׂעוּסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה.

וּרְמִזוּ הַכְּתוּב בּוֹזֵה לְמִשְׁנַתוֹ שֶׁל ר' טְרַפּוֹן (אֲבוֹת ב' טז') לֹא עָלִידָה הַמְּלָאכָה לְגַמֵּר, וְלֹא אָתָּה בֶּן חוּרִין לְבַטֵּל מִמֶּנָּה.

שֶׁאִם תִּיבְטַל מִמֶּנָּה הֲרִי אֵינְךָ בֶּן חוּרִין.

וּבְשִׁימַת לֵב, תִּרְגֹּם יוֹנָתָן בֶּן עוֹזִיָּאל קוֹרְאוּ מִיָּרָא בְּחִיר, מוֹר מוֹבַחֵר. וְאוֹנְקְלוֹס תִּרְגֵּם מִיָּרָא דְכִנְיָא. מוֹר זָךְ.

וְלַעֲוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא יֵאָמֵר כִּי הִלְיִמּוּד הַמּוֹבַחֵר בִּהְיוֹתוֹ זָךְ וְטָהוֹר, לְשֵׁם שָׁמַיִם לֵלֵא פְּנִיּוֹת, הוּא הִלְיִמּוּד שֶׁמַּעֲנִיק דְּרוֹר לְאָדָם לִהְיוֹתוֹ בֶּן חוּרִין. וְמָה הוּא בֶּן חוּרִין, בֶּן חוּרִין מִיֵּצֵר הָרַע. שְׁעַל יְדֵי הִלְיִמּוּד מִשְׁעַבֵּד אֶת יֵצֵר הָרַע אֵלָיו וְלֹא יֵצֵר הָרַע מִשְׁעַבְדּוֹ. וְכַפִּי שֶׁאִמְרוּ בְּבִרְיָתָא [קִידוּשֵׁין ל':] כֵּךְ אָמַר לֵהֶם הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי בְּרָאִתִּי יֵצֵר הָרַע וּבְרָאִתִּי לוֹ תוֹרָה תְּבַלִּין וְאִם אֲתֵם

וְאָתָּה קַח-לֶךְ בְּשָׂמַיִם רֹאשׁ מֶר-דְּרוֹר תִּמְשֵׁ מֵאוֹת וְקוֹמֵן-בְּשֵׁם מַחְצִיתוֹ תִּמְשֵׁי וּמֵאֲתָיִם וְקִנְיָה-בְּשֵׁם תִּמְשֵׁי וּמֵאֲתָיִם: {כֵּד} וְקִדְּהָ תִּמְשֵׁ מֵאוֹת בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשִׁמּוֹן זֵית הֵינּוּ: {כֵּה} וְעֵשִׂיתָ אֹתוֹ שִׁמּוֹן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ רַקֵּחַ מְרַקְחַת מַעֲשֵׂה רַקֵּחַ שִׁמּוֹן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה:

לֵיכָא מִילְתָא דְלֵא רְמִיזָא בְּאוֹרֵייתָא. לַעֲוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא יִרְמִזוּ הַכְּתוּב לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה מִן הַשָּׁמַיִם.

וְאָתָּה, יְכוּוֹן לְמֹשֶׁה רַבְּנּוּ כַּפְּשׁוּטוֹ,

קַח-לֶךְ יִרְמִזוּ לְתוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לִקַּח טוֹב נִתְתִּי לָכֶם,

בְּשָׂמַיִם אֵל תִּקְרִי בְּשָׂמַיִם אֵלֵא בְּשָׂמַיִם, הִיא תוֹרָה מִשְׁמַיִם, רֹאשׁ אֲתָה הוּא רֹאשׁ וְרֵאשׁוֹן לְקַבְּלָהּ, וְעַל זֶה תִּקְנֵנוּ לּוֹמֵר בְּשַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת יִשְׁמַח מֹשֶׁה בְּמַתַּנַּת חִלְקוֹ.

מֶר שְׁלִימָדוֹ לְזִרוּק מְרָה בְּתַלְמִידִים וְעַל יְדֵי כֵךְ יִלְמְדוּהָ בְּכוֹבֵד רֹאשׁ,

לעומקו של מקרא כי תשא

לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכָמָה, מֵהוּ
שָׁכַר הַיִּרְאָה, תּוֹרָה. לְפִי שְׁיִרְאָה
יִוֹכַד מִפְּנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַעֲמִיד
מִמְּנַה מִשָּׁה, שְׁכָתוּב בּוֹ (שְׁמוֹת ב, ב):
כִּי טוֹב הוּא, וְנִתְּנָה הַתּוֹרָה עַל יָדוֹ,
שְׁנִקְרָאת (מִשְׁלֵי ד, ב): לְקַח טוֹב.
וְנִקְרָאת עַל שְׁמוֹ, שְׁנִאָמַר (מְלָאכִי ג,
כב): זָכְרוּ תּוֹרַת מִשָּׁה עֲבָדַי. עַכ"ל.

וְאִשֶּׁר עַל כֵּן נִרְמְזוּ דְבָרֵי ר' יוֹחֲנָן
כִּבְר בַּתְּחִילַת הַפְּסוּק כנ"ל, יִרְאֵת
יְהוָה לְחַיִּים, וְאִין חַיִּים אֵלֵּא תוֹרָה
שְׁנִאָמַר [מִשְׁלֵי ז-כב] כִּי-חַיִּים הֵם
לְמִצְאֵיהֶם וְכֹדָאֵמַר לִיה שְׁמוּאֵל לְרַב
יְהוּדָה פִּתַּח פִּיךָ וְקִרָא בְּקוֹל כִּי כַךְ
תִּתְקִיִּים בְּךָ הַתּוֹרָה וְתִזְכֶּה לְחַיִּים
אֲרוּכִים, שְׁנִאָמַר כִּי-חַיִּים הֵם
לְמִצְאֵיהֶם אֵל תְּקִרִי לְמִצְאֵיהֶם אֵלֵּא
לְמוֹצִיאֵיהֶם בַּפֶּה.

וְלִכְּנָן יִרְמְזוּ הַפְּסוּק לְמִרְדְּכָי הַיְהוּדִי
שֶׁכַךְ הִיָּה לְיִמּוּדוֹ שֶׁל מִרְדְּכָי זָךְ וְטָהוֹר,
וִירָאת שְׁמַיִם שְׁלוֹ זָכָה וְטָהוֹרָה שְׁנִאָמַר
וּמִרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה, וְלִכְּנָן
דִּימָהוּ הַפְּסוּק לְמוֹר דְּרוּר, וּמִתְרַגְּמִיָּהֵן
מִיָּרָא בְּחִיר, מוֹר מוֹבַחַר. וְאוּנְקְלוֹס
תְּרַגְּם מִיָּרָא זְקֵיָא. מוֹר זָךְ. שְׁתוֹרְתוֹ
הַזָּכָה וְהַמּוֹבַחַת עוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין
הַמְּבַשֵּׂם אֵת הָעוֹלָם כּוֹלוֹ בְּלִימוּדוֹ.

עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אִין אַתֶּם נִמְסָרִים בִּידוֹ
וְכֹדְפִירֵשׁ אוֹהֵ"ח הַק' [וִיקְרָא כו, יד]:
הֵרִי כִי אִין תְּקוּהָ לִינְצַל מֵהִיצַר עַל יָדֵי
עֶסֶק זוֹלַת הַתּוֹרָה וְכַשִּׁיּוּשָׁל מֵהַתּוֹרָה
יִטָּה אֲזַנּוֹ לִיצְרוֹ הָרַע.

וְעַל דֶּרֶךְ הַצַּחַח, תְּבַלִּין הֵן אוֹתִיּוֹת
תִּב-לִין. תִּב מִלְשׁוֹן שָׁב בְּאַרְמִית, כִּי
ש - ת מִתְחַלְפוֹת. וְהַכּוּוֹנָה שֶׁהַלּוּמַד
שֶׁב וְלוּמַד עַד שֶׁהוּא לָן מִתּוֹךְ
לְיִמּוּדוֹ. וְהֵיִינוּ תִּב-לִין.

וְכַפִּי שְׁנִאָמַר ר' חֵיִיא א"ר יוֹחֲנָן
[בְּרִכּוֹת יד.] כֹּל הַמְּשַׁבֵּיעַ עֲצָמוֹ מִדְּבָרֵי
תּוֹרָה וְלָן אִין מִבְּשָׂרִין אוֹתוֹ בְּשׁוֹרוֹת
רַעוּת שְׁנִאָמַר [מִשְׁלֵי יט כג] וְשׁוֹבֵעַ לִין
כֹּל-יִפְקֵד רַע. שְׁהֲלֵן מִתּוֹךְ שֶׁהוּא שׁוֹבֵעַ
בְּלִימוּדוֹ, בֵּל יִפְקֵד רַע, וְאֵךְ טוֹב וְחֹסֵד
יִהִיָּה חֲלָקוֹ.

וּבְשִׁימַת לֵב לְתַחֲלִילַת הַפְּסוּק: יִרְאֵת
יְהוָה לְחַיִּים, כֹּאֵן יִרְמְזוּ הַפְּסוּק מִנִּין
לְקַח ר' יוֹחֲנָן שְׁמִדוּבֵר בְּשׁוֹבֵעַ מִתּוֹךְ
דְּבָרֵי תּוֹרָה. שְׁנִאָמַר יִרְאֵת יְהוָה
לְחַיִּים, וְשׁוֹבֵעַ לִין כֹּל-יִפְקֵד רַע.

וְכַמּוֹבָא בְּמִדְרַשׁ רַבָּה [שְׁמוֹת א] אָמַר
ר' בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֵיָא בֶּן רַבִּי אַבָּא,
מֵאִי דְכָתִיב וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לְמִןְלֵדַת הַדָּא
הוּא דְכָתִיב (אִיּוֹב כח, כח): וַיִּאָמַר

לעומקו של מקרא כי תשא

מרובה. שמדת התורה שנקראת טוב, טובה זו מרובה פי תַּמְשׁ מְאוֹת כמדת החסד שמרובה פי תַּמְשׁ מְאוֹת מכל מידה אחרת כנאמר ועושה חסד לאלפים. וזה שרמזו הפסוק: מֶרֶזְרֹרֹר תַּמְשׁ מְאוֹת.

יְקַנְמֵן נוטריקון וקְנָה מְנֵנו, ממשה רבנו. וכפי שאמרו תורה קנה ואל תמכור. שתהיה אצלך התורה קנין עולם. ואל תמכור, שהמוכר סחורתו מגלה שאין לו שייכות אליה כלל, ולכן נאמר על התורה קנה ואל תמכור.

בְּשֵׁם, אל תקרי בְּשֵׁם אלא בְּשֵׁם, כדכתיב (קהלת ז, א') טוֹב שֵׁם מִשְׁמֵן טוֹב. לאחר שקנית ממשה רבנו, לכן עסוק בתורה והיא תהיה לך לשם טוב.

מִחְצִיתוֹ, ירמוז לארון העדות שכל מידותיו הן מידות להצאין, ובו מְשַׁכְּנָה של התורה, וזו זהב סביב לפְּפֶרֶת נחשב כתר תורה.

תַּמְשִׁים וּמְאֲתָיִם וכן גימטרי' של אָרֶן (כתיב בתורה חסר ללא ו'), חמישים ומאתים ועוד א' שהוא כנגד אלופו של עולם, וכפי שאמרו מקום ארון אינו מן המידה, כשם שאלופו של עולם אינו מן המידה וההגבלה, כן

תַּמְשׁ מְאוֹת. בזה ירמוז הכתוב, שתיטיב עמו התורה לא רק להיותו בן חורין, אלא גם לזכות תמיד למדה טובה מרובה.

וכפירוש רש"י (יומא עו.) מדה טובה מרובה. רבה על חברתה, מדה טובה מרובה על הרעה חמש מאות בה, שבמדה טובה נאמר (שם לד) נוצר חסד לאלפים כלומר לְאֲלָפִים דור, ובמדת פורענות הוא אומר על שְׁלֵשִׁים ועל רַבְעִים, היינו לארבעה דורות. נמצאנו למדים שמידה טובה מרובה פי חמש מאות. שכן הוא החשוב ארבעה דורות פי חמש מאות מדה טובה, היינו אֲלָפִים דור.

והוינן בה, מדוע נקטו חז"ל לומר מדה טובה מרובה. היו צריכים לכאורה לנקוט מידת חסד מרובה. שכן הלימוד הוא מנוצר חסד לאלפים.

וי"ל שרצו לרמוז בזה, על התורה עצמה שנקראת טוב, ונקראת חסד. נקראת טוב שנאמר [משלי ז, ב'] פִּי לָקַח טוֹב נְתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִּי אֶל תַּעֲזֹבוּ ונקראת חסד, שנאמר [משלי לא, כו'] פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻמְהָ וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ. ולכן אמרו מידה טובה

לעומקו של מקרא כי תשא

חֲמִשִּׁים וּמֵאָתָיִם. חזר פעמיים על
מספר זה. שבתחילה אמר **וְקָנְמוֹן-**
בְּשֵׁם ולבסוף אמר **וְקָנְהָ-בְשֵׁם**.

והם שני סוגי קניינים. הבשם
האחד הוא **קָנְמוֹן-בְּשֵׁם** וכנ"ל שהוא
נוטריקון קנה ממנו, מרבך שבכל דור,
וכר' זירא שחזר על לימודו של ר'
יוחנן ארבעין זמנין, וזה קניין על ידי
גירסא,

והבשם השני הוא **קָנְהָ-בְשֵׁם**, הוא
קניין על ידי עיון וחזרה, והאחד
ישלים את השני.

וְקָדְשָׁה חֲמִשָּׁה מֵאוֹת בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
וְשִׁמּוֹן זֵית הָיִן: {כֹּה} וְעֲשִׂיתָ אֹתוֹ
שִׁמּוֹן מִשְׁתַּת-קֹדֶשׁ רֶקֶת מִרְקַחַת
מִעֲשֵׂה רֶקֶת שִׁמּוֹן מִשְׁתַּת-קֹדֶשׁ
יִהְיֶה:

וְקָדְשָׁה. היא אחת מצורות ההשתחוויה,
ושייכת למעלת התורה וכבודה, כפי
שאומרים בעת פתיחת ההיכל והוא מן
הזוה"ק ויקהל ר"ו ע"א, אָנָּא עֲבָדָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּסִגְיָדְנָא קַמִּיהּ,
וּמִקַּמִּי דִּיקָר אֹרְיָתִיהּ.

תורתו אינה מן המידה ולכן גם הארון
שבה מונחת התורה, מקומו בהיכל
אינו מן המידה וההגבלה.

ועוד יש לומר חמישים הם נ' שערי
חכמה שנקנים על ידי העיסוק בתורה,
ומאתים הם כנגד מה שאמר שלמה
המלך בשיר השירים, **וּמֵאָתָיִם**
לְנָטְרִים אֶת פְּרִי, הֵם פִּירוּתִיהָ שֶׁל
לִימוּד הַתּוֹרָה, הם החידושים שהוא
מחדש בה, וזה חלקו בעוה"ז והקרן
קיימת לו לעוה"ב. ומה היא הקרן הם
קרני הוד שזוכה בהם הת"ת, והם
מעין קרני הוד שהיו למשה.

ועל דרך הרמז מאי מאתים, חלקהו
לשתי תיבות. מאתי -מ.

מ' ירמוז על ארבעים יום שבהם
ניתנה התורה, ויאמר לך הקב"ה מאתי
אתננה לך. היינו ומאתים לנטרים את
פריו.

וְקָנְהָ-בְשֵׁם חֲמִשִּׁים וּמֵאָתָיִם.
וְקָנְהָ. כאן חזר לקניין התורה באמרו
וְקָנְהָ אותה ועל ידה תזכה לצאת בשם
טוב מן העולם.

לעומקו של מקרא כי תשא

והיינו אל תקרי **מְשַׁחַת-קֹדֶשׁ** אלא
מְשִׁיחַת קֹדֶשׁ.

כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתָהּ יַעֲשׂוּ: וסמך
ליה אף **אֶת שְׁבַתֵי תְּשַׁמְרוּ**. סמך
פרשת שבת למלאכת המשכן. **ופירש**
רש"י אף על פי שתהיו רדופין וזריזין
בזריזות המלאכה, שבת אל תדחה
מפניה. כל **אכין** ורקין מיעוטינן, **למעט**
שבת ממלאכת המשכן.

ועל דרך הצח יש לומר, אף
אֶת שְׁבַתֵי תְּשַׁמְרוּ, אף. בגימטריה
כ"א. ציוה הקב"ה על השבת שלא
תִּדְחָה מפני מלאכת המשכן **בפרשה**
הכ"א מבראשית.

לומר לך, מה במעשה בראשית לא
דחיתי שבת מפני מעשה שמים
וארץ, שנאמר **וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ**
וְכָל צְבָאָם וַיְכַלּוּ וַיִּשְׁבַּת. אף עתה
לא תִּדְחָה השבת על ידך מפני המשכן
שהוא **כמעשה שמים וארץ**.

ובבעל הטורים מובא שסמך שבת
למלאכת המשכן לומר לך דילפינן
מלאכה האסורה בשבת ממלאכת
המשכן. שכל ל"ט מלאכות האסורות

וְקִדְּוָה תְּמַשְׁחַת מֵאוֹת יורה כנ"ל על
מידה טובה מרובה, וחזר פעמיים
לומר, שהכרת הטוב היא לא רק לגמול
טובה למיטיביך, אלא **שצריך להכיר**
את הטוב, כלומר **ללמוד ולהכיר** את
הקב"ה הנקרא **הטוב** ואת תורתו
הנקראת **לקח טוב**, וזה **הגמול הטוב**
שישלם לכאורה **למיטיבים עמו**
שנשלחו אליו על ידי **הטוב**.

וְשָׁמַן זֵית הָיִן. הין הוא י"ב לוג.
וידרש לעניין התורה, להיות **מלשון**
הן. שמודה על האמת ואומר על לאו
לאו ועל הן הן.

שָׁמֶן מְשַׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה. שמן
תורתו של הת"ח יוכל להאיר אך ורק
אם דיבוריו יהיו רק בה, כדאמרינן
בתפילת ערבית, ובהם נהגה יומם
ולילה. ועל דרך סרסוה ודרשהו ואל
תקרי: אל תקרי **מְשַׁחַת-קֹדֶשׁ** אלא
מְשִׁיחַת קֹדֶשׁ. ב-ש שמאלית. לשון
שיחה, שמשוחח תמיד בקדש, בדברי
תורה הקדושים.

יִהְיֶה. שְׁמִישַׁחַת קֹדֶשׁ יהיה אור השמן
מאיר לו ולבניו ולתלמידיו ולדורותיו.

או כלך לדרך זו, כפי שאמרו אפילו
שִׁיחַת חולין של ת"ח צריכה לימוד,

לעומקו של מקרא כי תשא

סלחתי כדברייך אך מצד שני וביום
פקדי ופקדתי עליהם חטאתם עד
שאמרו שאין פורענות באה שאין בה
גם מפורענות של חטא העגל.

אלא יש לומר כאן למדך הכתוב את
כל תקף הכרת הטוב.

שבאמרם קום | עשה-לנו אֱלֹהִים
אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ, אמנם כפרו במלכו
של עולם ר"ל, אך עדין לא כפרו
בעליל בטובו ובחסדיו,

אבל לעומת זאת כשאמרו אֱלֹהִים
אֲלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֹיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם כאן כפרו בטובתו של מקום
אשר אמר אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית
עַבְדִּים.

ורצה הקב"ה ללמדנו שאין קלקול
במידות יותר גדול מאשר קלקול
בהכרת הטוב, ואשר על כן צריך
להימשך ענשו על פני כל הדורות שלא
יכרת רישומו של התיקון להכרת
הטוב, ויהיה ניכר בכל דור ודור.

בשבת, הן מלאכות שהיו במשכן,
להקמתו ולקיומו.

ולעומקו של מקרא יש לומר, דלכן
אסרה תורה בשבת מלאכת
מחשבת (ביצה י"ג.), שכן מצינו
במלאכת המשכן (שמות לה, לג') את
אותה הלשון: לַעֲשׂוֹת בְּכֹל מְלָאכַת
מִחְשָׁבָת.

ועל דרך הצה יאמר, שלכן נקרא
מלאכת מחשבת ולא מלאכת מחשבה,
שהמילה מחשבת מורכבת משתי
מלים: מח-שבת.

אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֹיךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (לב, ד')

יש לשאול, מדוע הקפיד הכתוב
על מה שאמרו אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל,
יותר ממה שאמרו לאהרון קום | עשה-
לנו אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ (לב, א').
והרי בעבודה זרה מצרפים מחשבה
למעשה, מה גם שהתברר כאן היאך
סוף מעשה במחשבה תחילה.

ועוד, מה נשתנה ענשו של חטא זה
מכל הענשים שבעולם, שנאמר בו

לעומקו של מקרא כי תשא

העזים שאורכן 30 אמה **האדנים** שהיו בטפח התחתון של הקרשים נותרו מגולים טפח מכל צד, שכן טפח עליון של הקרשים לקח אמה מן היריעות. **או האם צורת הקרשים היתה בשיפוע**, למטה טפח ולמעלה כאצבע לפי ר' יהודה, ואז פִּשְׁפָּרְשׁוּ את יריעות העזים שאורכן 30 אמה מעל הקרשים, **האדנים** גם הם היו מכוסים.

ולעומקו של מקרא יאמר שנרמז בזה שיש סודות המכוסים בשמות ה' והם הַמְּכֻוּנִים **לכסות אמה של אדנים**, מלשון **אדנות**. וכן יש סודות המכוסים בשאר חלקי התורה והם המכונים **לכסות אמה של קרשים**, שהם פשוטים כפשט התורה, שגם בפשט ישנם הרבה דברים מכוסים.

או כלך לדרך זו שבכיסוי אמה של קרשים ירמוז על סודות המלאכים **כמוכא בזה"ק** שהקרשים הם כינוי למלאכים ולשרפים, ששניהם נקראים **עומדים**. (תרומה דף קס"ט עמ' א') וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שֹׁטִים **עומדים**. פְּתִיב הֶכָּא עוֹמְדִים. וּכְתִיב הֵתָם (ישעיה ו') **שָׂרְפִים עומדים**. מֵה לְהִלְוֹן שָׂרְפִים, אוּף הֶכָּא נְמִי שָׂרְפִים.

וַיִּכְּן וַיִּרְדַּ מְלִשָּׁה מִן-הַהָר וַיִּשְׁנֵי לַחַת הַעֲזָת בְּנִדּוֹ לַחַת פְּתָבִים מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם פְּתָבִים: (לב, טו')

לית מילתא דלא רמיזא באורייתא, כתוב אחד אומר **מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם פְּתָבִים**, וכתוב אחד אומר **וְהָאֵמָה מִזֶּה וְהָאֵמָה מִזֶּה בְּעֵדָף בְּאַרְבַּע יְרִיעוֹת הָאֵהָל יִהְיֶה סְרוּחַ עַל צְדֵי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה לְכַסְתּוֹ** (כו, יג). **ופירש רש"י** לפשוטו של מקרא **מִזֶּה וּמִזֶּה לְכַסְתּוֹ** לימדה תורה דרך ארץ, שיהא אדם **חס על היפה**.

ואמרו בהזורק שבת צח עמ' ב', והאמה מזה והאמה מזה **בעודף** שיריעות העזים היו **עודפות אמה** על יריעות המשכן מכל צד, **לכסות אמה של אדנים** ואף של קרשים דברי ר' יהודה, ר' נחמיה אומר **לכסות אמה של קרשים בלבד**, **והאדנים ישארו מגולים**.

ולפשוטו של מקרא תלוי הדבר **בצורת הקרשים** האם היו למעלה בעומק עוביין **טפח כר'** נחמיה, או **כאצבע** לפי ר' יהודה. אם היו למעלה **טפח כר'** נחמיה, כשפרשו יריעות

לעומקו של מקרא כי תשא

הַגְּלֻעַד. שְׁעָרָה פְּעֻדָּה הַעֲזִים הֵן
יריעות העזים, **שְׁגָלְשׁוּ** על יריעות
המשכן שעל דופן הקרשים, לכסות
מה **שגילו יריעות המשכן** אמה.
שיריעות העזים היו עודפות על יריעות
המשכן אמה, כאומרו [שמות, תרומה,
כו, יג]: **וְהָאֲמָה מִזָּה וְהָאֲמָה מִזָּה בַּעֲדָהּ**
פְּאֲרָה יְרִיעַת הָאֵהָל יְהִי סְרוּחַ עַל-צִדֵי
הַמִּשְׁכָּן מִזָּה וּמִזָּה לְכַסּוֹתוֹ.

מִן הַגֶּל-עַד. ממה שמתגלה מיריעות
המשכן שכנגד השכינה הקדושה והוא
עַד, וְלֹא עַד בְּכֻלּוֹ, ובאו יריעות
העזים וגלשו וכיסו את היפה, שגם **עַד**
לא יתגלה. וזה הוא **שגלשו מן**
הַגְּלֻעַד. והיינו **הַעֲדָהּ,** שהוא נוטריקון
עד-פה. כהאומר לים עד פה תבוא.
וגליך לא יגלו יותר ממה שהורשית
לגלות. רק כדי לקיים **גל** עיני ואביטה
נפלאות מתורתך.

וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה
וְהַמְּכַתֵּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא תְרוּת
עַל-הַלַּחַת: (לב, טז)

א"ר **הסדא** מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס
היו עומדין (שבת קד.).

ועל דרך הצח, הקרשים ידמו
למלאכים גם כדברי ר' נחמיה וגם
כדברי ר' יהודה. כדברי ר' נחמיה ידמו
הקרשים למלאכים שהקרשים היו
ישרים בגובהם **כמלאכים שרגליהם**
רגל ישרה. וכדברי ר' יהודה שאמר
גובה הקרש אצבע ולמטה טפח, ידמו
הקרשים למלאכים שהרי הקרש
בשיפוע כסולם שבו מלאכים עולים
ויורדים כבחלומו של יעקב אבינו.

ולעומקו של מקרא י"ל שאין יפה
ומושך את הלב מן הנסתרות, ויהיה
אדם חס על היפה, ויכסהו כיריעות
העזים את **האדנים** שהם כנגד השמות
הק' לפי ר' יהודה, או יכסה את
הקרשים שהם כנגד ענייני המלאכים
לפי ר' נחמיה. ואם יש צורך לגלות,
הרי יגלה רק **העודף** מיריעות המשכן
על ידי יריעות העזים. ויהיו **יריעות**
המשכן כשכינה הקדושה, ויריעות
העזים כנגד ישראל שהם הַעֲזִים
שבאומות, שמעוזים פניהם כנגד
האומות אך לא כנגד השכינה הק'
וידאגו תמיד לכסות את היפה גם בעת
הגילוי.

ועל דרך הצח והרמז והסוד כן
יובן הפסוק בשיר השירים [ו,ה']
שְׁעָרָה פְּעֻדָּה הַעֲזִים שְׁגָלְשׁוּ מִן

לעומקו של מקרא כי תשא

כתובים ונקראים מימין לשמאל, כרגיל, ו"מבחוץ" בעבר השני של חקיקתם, המלים היו כתובות הפוך כדרך החקיקה, ונתן רב חסדא דוגמא לכך, נבוב יקרא בובן.

ומדברי המהרש"א במקום בחידושי אגדות עולה, שאע"פ שנראה הכתב הפוך [מבחוץ], לא תקראנו הפוך, אלא מימין לשמאל כזה: בובן. **וכן לא תחוש** לכך **שצורת האות ב** מן העבר השני הפוכה, ופניה לצד **ימין**, אף על פי כן יקראנה מימין לשמאל, **וכן אל תחוש** לכך שהשמעות כביכול משתנה, שהרי סוף סוף כתוב בובן, כי יש בזה משמעות פנימית. כדלקמן, וכפי שמביא המהרש"א שהקורא מבפנים **אנכ"י** - יהיה פירושו ראשי תיבות **אנא נפשי כתבית יהיבת**, והקורא מבחוץ כבחקיקה יקרא מימין לשמאל **יכנ"א** - ויהיה פירושו: **יהיבה כתיבה נאמנין אמריה**.

וכבר תמהו תוספות במקום, על דברי רב חסדא מדוע נקט דוגמאות שאינן בלוחות כמו: **נבוב בהר. סרו. ולא תירצו**.

ופירש רש"י (במגילה, ג.) **בנס היו עומדין**, שהיתה חקיקתן משני עבריהן. הלכך שאר אותיות **יש להן מקום דבק** אלא **מ"ם וסמ"ך היו באויר**.

ולעומקו של מקרא יאמר דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא, שנאמר במזבח הנחושת **נבוב לַחַת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ. ופירש"י נבוב לוחות**. כתרגומו **חליל לוחין**, לוחות עצי שטים מכל צד והחלל באמצע.

ואשר על כן נלמד מעין גזירה שוה, **לַחַת לַחַת**. מה מזבח עשוי **לַחַת** וחלל באמצע, אף **לַחַת** שהוריד משה היו **חלולין בחקיקתן**, מצד לצד.

ועוד הוסיף רב חסדא ואמר כתב שבלוחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ כגון **נבוב בובן**, בהר **רהב סרו ורס**.

ויש לומר שלכן המשיך רב חסדא דרשתו בגמרא שם (שבת קד.) לומר שהנס היה באות **ם** ובאות **ס** בלבד, ולא בסדר קריאת האותיות. ש"מבפנים" היינו הקריאה הרגילה שאדם קורא בתורה, הלוחות היו

לעומקו של מקרא כי תשא

כוונה. ובלשונו: **דאיכא שום כוונה ודרש.**

לומר לנו שהנסתר של התורה היא לפניו, במחיצתו של הקב"ה. ולעומת זאת, לפנינו - הנגלה. אלא שכאן נצטרך לפרש בדבריו שמבחוץ היינו מה שנגלה לעינינו, ומבפנים היינו מה שנסתר מאתנו והוא הפנימיות של התורה.

וזה מה שכתוב מזה אחד ומזה אחד, במלחמת עמלק. שמלחמת עמלק מגלה את האחד. שהוא מצד הנגלה אחד ומצד הנסתר דחא. שהאחד דוחה כל עבודה זרה שבעולם. וכפיוט בחנוכה, דחה אדמון בצל צלמון וכו'.

ועל דרך הסוד, לשיטה זו שהתורה נקראת לפניו בהיפוך סדר האותיות, כמו כן שם השם י-ה-ו-ה, יהיה, ה-ו-ה-י הוא השם היוצא מסופי תיבות זה איננו שוה לי, והוא השם השולט בחדש תמוז, כמובא בזוה"ק ובאר"י ז"ל, ונרמז ב"מזה ומזה" הם כתובים.

ומה שנראה לפנינו י-ה-ו-ה הוא השם השולט בחדש ניסן זמן גאולתנו, ויוצא מר"ת ישמחו השמים ותגל הארץ, ובנסתר הוא השם השולט

ולעומקו של מקרא יש לתרץ ולומר שכוונת רב חסדא, שמכל מקום לכל מילות התורה יש להן משמעות גם כשנכתבות הפוך.

ואשר על כן יש לבאר על פי הנ"ל דברי רב חסדא בדרך נוספת. שבאומרו נבוב בובן התכוון רב חסדא למה שאמרו (תנחומא בראשית ומובא ברש"י דברים ל"ג פסוק ב') שהתורה היתה לפניו, לפני הקב"ה אש שחורה על גבי אש לבנה.

ואמנם כי כן הראה לנו הקב"ה אש שחורה על גבי אש לבנה ככתבה וכלשונה, בדרך המובנת לנו הכתובה מימין לשמאל. אלא שלפניו כביכול היתה כתובה בהיפוך הסדר של האותיות כמו נבוב בובן. ובעוד יהיה נבוב כתוב מימין לשמאל כנגד כל ישראל, יהיה בובן לכאורה כתוב לפניו ית', מהעבר השני של אש התורה.

ולזה התכוון רב חסדא שהיה נקרא מבפנים ומבחוץ. מבפנים היינו בפנימיות של התורה, בנסתר. ומבחוץ היינו בנגלה. וזה שכתב המהרש"א שגם הכתב ההפוך היתה בו

לעומקו של מקרא כי תשא

ועוד על דרך הצח, זה שמסתיימת המגילה בעניין המס אשר שם המלך, הוא מלך העולם אשר מצוותיו הן כתשלום המס לשלוט בס"מ, שלא יפריענו. וכנתנית המס למלך בשר ודם כן היא הנתינה של הצדקה לפני מלך העולם, שבזה תש כוחו של הס"מ, ומתקיים בנו ס' ומ' בנס היו עומדים. שנס פורים אשר בו קבלנו התורה מאהבה, הוא המעמידנו עד בוא משיח צדקנו בב"א.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
{ב} רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן-
אוּרִי בֶן-חֹרִי לְמִטֵּה יְהוּדָה:
{ג} וְאֶמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים
בְּחֶכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל-
מְלָאכָה: {ד} לְחֹשֶׁב מַחְשַׁבֹת
לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבְנֹחָשׁוֹת:
{ה} וּבְחַרְשֹׁת אָבֹן לְמִלָּאת
וּבְחַרְשֹׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל-מְלָאכָה:
(פרק לא).

ליתא מילתא דלא רמיזא באורייתא.
מכאן לתליית המן מן התורה עם כל
השתלשלות הנס:

בחדש תמוז, אז עולה כח המקטרגים
מ"ז בתמוז ועד ט' באב, כפי שיצא
מפי המן הרשע:

"וכל זה איננו שוה לי", שכל העולם
כולו אינו שווה להם כנגד רשעותם.
וזה לעומת זה עשה אלקים להיות שם
השולט בחדש תמוז כתריס בפני
הפורענות.

אבל אסתר המלכה שיש לה רוח
הקדש, אומרת המן הרע הזה.
שהמילה הזה נקראת ישר והפוך
והנסתר הוא הנגלה.

וזה סוד המגילה של ונהפוך הוא.
והמלה הוא, בהיפוך תקראנו אוה.
אוה למושב לו. זה הקב"ה ככתוב ה'
הוא האלקים. יושב תהלות ישראל.
אשר אוה לשבת בתוך עמו בציון,
בבנין בית עולמים.

ועל דרך הצח, זה שאמר רב חסדא
מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין
(שבת קד). שכוונתו לאותו הס"מ
הסטרא אחרא העומד ותלוי בכך אם
נהיה ראויים לנס. אזי לא יפריענו.

לעומקו של מקרא כי תשא

המקדש. ולכן לא אמר אחשורוש עד חצי המלכות לאחר תליית המן. שעד חצי המלכות פירושו בדרשת חז"ל שלא נתן לבנות בית המקדש. ומשהווסר השטן המפריע ונתלה המן ויאמר לה המלך מה שאלתך עוד ותעש. וזה לעשות בכל במלאכה.

בְּשָׂמִים רִאשׁ מֶרְדְּכָיִה. בתרגום מירא דכיא. ואמרו חז"ל חולין קלט: מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא. נוטריקון: **מִירָא דְכִיָּא**. ונראה לומר כי פסוק זה ירמוז גם על עוד ענייני המגילה.

וְאֵתָה קָח לָךְ בְּשָׂמִים רִאשׁ. ראש ירמוז על אחשורוש. מֶרְדְּכָיִה כנ"ל, מרדכי. **חֲמֵשׁ מְאוֹת**. כנגד חמש מאות איש שהרגו בשושן הבירה. **וְקִנְיָן בְּשָׂם**. ירמוז על כך שאסתר לא תבוא אל המלך כי אם נקראה בְּשָׂם. ככתוב "כי אם חפץ בה המלך ונקראה בְּשָׂם". **וְקִנְיָן** שהיתה כבשמים של הדסים כשם שקנמן מריח טוב למרחוק. **וְקִנְיָה בְּשָׂם**. ירמוז על מה שהמן קָנָה בעשרת אלפים שקלים את גורלו של עם ישראל. וכן בְּשָׂם נוטריקון בעשרת אלפים. **וְקִדְּהָ** כנגד מה שמרדכי לא קד קדה להמן. לא יכרע

רִאשׁ קְרִיאָתִי בְּשָׂם בְּצִלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-תְּוֹר לְמִטָּה יְהוּדָה: ראה הקב"ה בעניינים של ישראל והצמיח להם שני מושיעים, מרדכי ואסתר, הוא מרדכי היהודי ל**מִטָּה יְהוּדָה**. והיא אסתר אשר נקראה בְּשָׂם, והם כְּבִשָׂם המתפשט בכל העולם, והם כתבו המגילה ברוח הקדש, כ**בְּצִלְאֵל**, בצל אל היית. **בֶּן אוּרִי** שהאירו את העולם בישועתם, ככתוב ליהודים היתה אורה, **בֶּן-תְּוֹר** שהתחיל הנס מחור ותכלת, שתכלית חור היתה להוציא מצאצאיו את מרדכי ואסתר. **לְחֵשֶׁב מְחֻשְׁבֹּת**, שרבות מחשבות בלב איש ועצת השם היא תקום, שהנס התחיל בזהב וכסף והמשיך בנחישות של מרדכי אשר לא יכרע ולא ישתחוה. **וּבַחֲרָשֶׁת אֶבֶן** שאמר לה מרדכי לאסתר אם **הַחֲרֵשׁ תַּחְרִישִׁי** [כאבן] בעת הזאת רוח והצלח יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו והיינו אֶבֶן, שהם אבות ובנים. **לְמִלְאֵת** שאם החרש תחרישי כְּאֶבֶן יוכל המן למלאות את זממו. **וּבַחֲרָשֶׁת עֵץ** שכל מה שחרש מחשבות רעות על היהודים ועל מרדכי לתלותו על העץ הושב לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת מחשבותיו **הַחֲרֻשׁוֹת** רע על העץ. והיינו **וּבַחֲרָשֶׁת עֵץ**. ועל ידי הנס זכו לְעִשׂוֹת בְּכָל-מְלָאכָה, בכל מלאכת

לעומקו של מקרא כי תשא

יש ליתן את הדעת על דרך האמונה והמוסר, מאי וְרֵאִיתָ אֶת-אֲחֵרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ. והרי אין לו להקב"ה לא גוף ולא דמות הגוף. ויובן על פי מה שנאמר באברהם בפרשת וַיֵּרָא [בראשית, יח, ב'] וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְיָתָם. מאי לקראתם, אחריהם מבעי ליה למימר, שהרי היו אצלו והתרחקו. אלא כמבואר בשפתי חכמים אין גב למלאכים. וגם בלכתם מעמנו נראים הם באים לקראתנו. כלומר לא יֵרָאָה גַבָּם ומכל צד יֵרָאוּ פניהם, ככתוב: [יחזקאל י, יא'] לֹא יִסְבוּ בְּלִכְתָּם, ולפי זה אפשר לחלק ג' דרגות של קדושה. זו למעלה מזו.

ראשונה, שאין למעלה ממנה, קדושת הקב"ה, שנאמר בו וראית את אחורי ופני לא יראו.

שנייה למטה ממנו קדושת המלאכים שרק פניהם נראין ולא יראו אחוריהם והיינו שאין גב למלאכים, ככתוב ופניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתן.

וקדושה שלישית למטה מקדושת המלאכים היא קדושה המושגת על ידי האדם, וזה וזה, גם פנים וגם אחור,

ולא ישתחוה. שאפילו קידה במנוח ראש לא קד לפניו. וְשָׁמֶן זֵית הָיָה כנגד "וליהודים היתה אורה". רַקֵּחַ מְרַקְחַת מַעֲשֵׂה רַקֵּחַ. כנגד מה שרקח הקב"ה מעשה רקח כל מעשה המגילה להושיענו. וּמִשְׁחַתְּ בּוֹ אֶת אֹהֶל מוֹעֵד. כנגד מה שניתנה רשות לבנות את בית המקדש. אע"פ שבתחילה אמר אחשורוש עד חצי המלכות, ופירשו בו עד בנין בית המקדש ולא עד בכלל. כָּל הַנֹּגַע בְּקֹדֶשׁ. כל הנוגע בקדשי ישראל ובישראל עצמם, צאן קדשים יתוקד באשא מצלהבה. תאכל בו אש השם, כתרגום יונתן. שָׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם. לדורותיכם זה נס פורים לדורות ככתוב וזכרם לא יסוף מזרעם. אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמָהוּ. זה המן הרשע שרצה לנהל עניני העולם במקום הקב"ה, וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זֶרַע. על זרע עמלק יתן תהילת ההשגחה, וּנְכַרְתָּ מִעַמִּיּוֹ. זה המן הרשע מזרע עמלק שנכרת מעמיו.

וְהִסְרֹתִי אֶת-פְּנֵי וְרֵאִיתָ אֶת-אֲחֵרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ (לג, כג')

לעומקו של מקרא כי תשא

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-ה' רְאֵה אֶתָּה
אֹמֵר אֵלַי הֲעַל אֶת-הָעַם הַזֶּה
וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר-
תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֹמְרָת יִדְעִיתִי
בְּשֵׁם וְגַם-מִצְאָתָּה חֲזוּ בְּעֵינַי:
(לג, יב'ד)

רְאֵה אֶתָּה אֹמֵר אֵלַי.

יש לכאורה לתמוה, בפניה של
משה לקב"ה, רְאֵה [!] אֶתָּה ואע"פ
שבכל ביתו נאמן הוא וכו' מכל מקום
צריך ביאור. וידויק באומרו ראה
בטעם תלישא גדולה, שהיא טעם
מפסיק, והוא כפניה להקב"ה. ראה!

ועל דרך הסוד יש לומר שאין כאן
ח"ו זילותא. אלא כבוד שנתן משה
להקב"ה, בפנותו אליו באחד מהשמות
הקדושים של ע"ב שמות היוצאים
מהפסוקים של בקיעת ים סוף, ראה.
הוא השם קדש היוצא מג' פסוקים של
ויסע ויבא ויט, הוא המלאך הממונה
להראות תועים דרכם. וכן פירש ר'
משה זפוטא, הרמ"ז בספרו שרשי
השמות.

ועוד ידויק בטעמים שאומר משה
לפני הקב"ה אֶתָּה, ובאשר מוטעמת
בגרשיים, שגם הוא טעם מפסיק, והרי

נראין, ככתוב [תהלים קלט,ה:]: אַחֲזֹר
וְקִדְמָ צַרְתָּנִי. כלומר יצרתני אחור
וקדם.

ולעומקו של מקרא ההסבר בזה
שהשגחת השם בעולם אין להבין כיצד
יעשה בעתיד, אלא רק אפס קצהו לפי
מה שהיה בעבר. ולכן אמר וְרָאִיתָ
אֶת-אַחֲרָי. מה שכבר היה שהוא
כמאחורינו, עד עתה. ולכן נא' וְרָאִיתָ
בו"ו ההיפוך. אם תתבונן השגחתי
במה שראית, אולי תשכיל על פי זה
לנהוג לעתיד. ולכן טבע הקב"ה בעולם
את כל מדותיו במדה אחת עיקרית
והיא מדה כנגד מדה. שלפי אשר היה,
יקח האדם מוסר ולקח טוב לעתיד.

ובמלאכים אין גב להם ולא תראה
את אחוריהם כי בהם אין להתבונן
בהשגחה כלל ולו גם על ידי העבר מה
שעשו, כי הם משרתיו עושי דברו
ואין להם מעצמם כלום. ורק לפי
מעשיהם שיעשו בעתיד הם נבחנים.

והאדם צריך חשבון הנפש גם לאחור
וגם לפנים, שעל מנת כן אחור וקדם
צרתני.

לעומקו של מקרא כי תשא

האדם ללא הגיון מסתבר על הדעת. מדוע יגור אדם במקום מסוים אע"פ שמקום אחר היה אולי יותר ראוי לו, וכן מדוע יקח לאשה דוקא זו ולא אחרת וכן מדוע ירכוש חפץ זה ולא אחר ואפילו בדמים יותר מרובים. **אלא מציאת חן היא שמחליטה את הקניין.**

ולעומקו של דברים יש להבין מאמרו של ר' יוחנן, (ששמו יו-חנן מעיד עליו על מציאת חן המיוחדת אשר לו לפני בוראו.) **מדוע נקט דוקא ג' חינוות אלו, שמהן כל החינוות שבעולם.**

ויש לומר, ה-א' הוא חן המקום על יושביו, המקום הוא הקב"ה הנקרא מקום, שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. וכל המציאת חן היא מתנת שמים ממנו ית'. וכן הוא אומר בפרשתנו כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם.

ה-ב' הוא חן אשה על בעלה. והיא מציאת חן של כנסת ישראל בעיני הקב"ה. וכן הוא אומר בפרשתנו כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך.

הפסקה אחר הפסקה, ובזה כביכול **תיבה הראשונה מטעימה את השניה** ומבררת אותה להיות גם היא פְּנִיָּה להקב"ה. כעין חצוצרות מקצרות ושופר מאריך. ומצינו בספר שערי אורה לר' יוסף ג'יקיטאלי שפניה זו להקב"ה בשם **אֲתָה** היא במדת **התפארת**, והיא כנגד ה' שבשם ה' המחברת בין שמים וארץ, היא הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, היא החיבור בין האדם ובוראו, וכאילו אומר משה רבנו לקב"ה, שלח נא לי את **ראה, המלאך הק'**, ונחני נא על ידו להגיע למדת **אֲתָה**, לעלות **אֲתָה** במדת **התפארת** אל כסא כבודך, לראות חסדיך **למצוא חן בעיניך.**

לעניין המציאת חן.

אמר רבי יוחנן (סוטה מז.) שלשה חינוות הן. חן המקום על יושביו חן אשה על בעלה וחן מקח על מקחו.

ובהסבר הדברים לפי פשטם, שהמציאת חן משפיעה על בחירת

לעומקו של מקרא כי תשא

והרי לא משה מוצא אלא הקב"ה מוצא. והיה צריך לומר אם מציאת את תני בעיניך. ומדוע הפך הסדר.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שכל עניין המציאת חן היא מתנת שמים מאת הקב"ה, לכן לא שייך לומר שהקב"ה הוא המוצא. והרי הוא היוצר של האדם והוא יצר את המציאת חן אצל האדם, לכן לא שייך לומר שהוא המוצא. אלא תיקון הוא כלפי מעלה. לומר מציאתי חן בעיניך ה'.

לכן אומר משה רבנו ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך, למען אמצא חן בעיניך, כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, והקב"ה משיבו כלשונו, ואומר כי מצאת חן בעיני, וגם מצאת חן בעיני.

כביכול מסכים הקב"ה לתיקון של משה כלפי מעלה שלא יזלזלו הבריות לומר שיש מציאה לפני ה'. שהרי הכל מצוי לפניו, שהוא יוצר הכל, גם את המציאת חן. ואשר על כן ייאמר כן מבראשית ועד אחרית, וכן תעיד התורה ונח מצא חן בעיני ה'. ועל כן יתפלל כל אדם לפני בוראו למציאת

ה-ג' הוא מציאת חן של התורה הקדושה בעיני לומדיה. והיא הנקראת עריבות התורה. וזה שאמר ר' יוחנן, חן מקח על מקחו. והתורה נקראת לקח, כי לקח טוב נתתי לכם.

ומשלשה אלה נגזרים כל החינות שבעולם. וכן הוא אומר בפרשתנו אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך. ומשיבו הקב"ה ויאמר ה' אל-מלשה גם את-הדבר הזה אשר דברת אעשה פי-מצאת חן בעיני ואדעך בשם.

ועוד לעניין הלשון של

מציאת חן

יש לעיין לעניין הלשון של המציאת חן. כפי שאומר הקב"ה למשה רבנו כי מצאת חן בעיני.

ולפי הלשון קשה. שהיה צריך כביכול הקב"ה לומר מציאתי את חנך בעיני. ומה זה שאמר מציאת חן בעיני. והרי הקב"ה הוא המוצא ולא משה. וכן בכל עניני המציאת חן, לכאורה הלשון הפוך. שאומר משה להקב"ה אם מצאתי חן בעיניך.

לעומקו של מקרא כי תשא

ימים תעבד וביום השביעי תשבת וגו' וחג שבועות תעשה לך וגו' וחג האסיף תקופת השנה (לד, יח'-כב'). התחיל עם חג המצות, את חג המצות תשמר, המשיך עם של שבת וביום השביעי תשבת, וסיים עם חג שבועות וחג האסיף. הרי שבת שבתוך המועדים והוא רמז לשבת חול המועד, הנמצאת בתוך הרגל.

ולפי דבריו, עיקר הקריאה היא כנ"ל, את חג המצות, וביום השביעי תשבות, וחג שבועות, וחג האסיף, אלא שמתחילין מ"ראה אתה אומר אלי", כדי שיהיו מספיק פסוקים לשבעה קרואים.

ועדיין יש לשאול, מדוע נכתבה השבת שבתוך המועדים דווקא כאן, ב"ראה אתה אומר אלי". והרי יכולה היתה השבת להיות גם כאן ראשונה למקראי קדש, ולהכתב בתוך המועדים בפרשה אחרת.

ויש לעיין ב"ראה אתה אומר אלי", מה יש בה שאין בפרשות אחרות להיות אכסניה טובה לשבת שבתוך המועד.

חן בעיני המקום שימציא חינו בעיני בריותיו, ושימציא חן תורתו לפניו.

לעניין קריאת התורה בשבת חזה"מ בפרשת כי תשא

יש לעיין מדוע נקבעה קריאת התורה של שבת חול המועד "ראה אתה אומר אלי" וגו' (שמות לג, יב') בין בפסח בין בסוכות.

ומובא בחזקוני, מה שקורין פרשה זו בשבת חולו של מועד לפי שהזכרה בה שבת באמצע הרגלים.

כלומר: כל פרשה שהזכרה בה שבת ורגלים יחדיו, בדרך כלל השבת מוזכרת בראש, משום חשיבותה. ולכן אומרים בקידוש ליל שבת, ראשון הוא למקראי קדש. כלומר יום השבת, תמיד ראש וראשון למקראי קדש, לחגים ולרגלים הכתובים אחריו.

פרט לפעם אחת שהזכרה השבת בתוך הרגלים, בין פסח לשבועות. וזה בפרשת כי תשא שקורין בחול המועד. את חג המצות תשמר וגו' ששת

לעומקו של מקרא כי תשא

הבא לראות, כן מידת **המציאות חן** של הבא לְהִרְאוֹת. ואפשר לומר שעולת הראיה נקראת על שם זה, שהמציאות חן בעיני ה' מעלה את חשיבות **הראייה** של הבא לראות כשם שבא לְהִרְאוֹת.

ואשר על כן נמצאת פרשת כי תשא, היא פרשת ה"מציאות חן", להיות "אכסניה" מתאימה לשבת שבתוך המועדים, להיות כתובה בתוכה.

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

ונראה בעליל, כי בפרשה זו יש חידוש של **מציאות חן**, לאחר מחילת העוון של מעשה העגל. כגון: ואתה אמרת ידעתך בשם וגם **מצאת חן בעיני וגו'** ועתה **אם נא מצאתי חן בעיניך** הודיעני נא את דרכך ואדעך **למען אמצא חן בעיניך** וראה כי עמך הגוי הזה וגו' ובמה יודע אפוא כי **מצאתי חן בעיניך אני ועמך** הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי **מצאת חן בעיני ואדעך בשם**. (שמות לד, יב-יז).

ולכן י"ל, שלא מצא הקב"ה מקום חביב יותר לְשִׁפֵּת שבתוך המועד אלא בפרשה זו שבה יש **מציאות חן של משה רבנו וכל עם ישראל בעיני הקב"ה**.

ואין לך זמן יותר טוב ל**מציאות חן** מאשר חולו של מועד, שאז גם החול נהיה קודש והשבת קדש קדשים.

ומציאות חן זו היא יסוד מצוות הראיה שברגלים. וכשם שבא לראות כן בא לְהִרְאוֹת. במידה שאדם מודד כן מודדים לו. כמידת **המציאות חן** בעיני